

До спеціалізованої вченої ради
Херсонського державного університету
Юридична адреса:
вул. Університетська, 27, м. Херсон, 73003
Фактична адреса:
вул. Шевченка, 14, м. Івано-Франківськ,
Україна, 76018

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента – кандидата юридичних наук, доцента

Гавловської Аліни Олександрівни на дисертацію

**Живиці Олега Олександровича за темою «Адміністративно-правове
регулювання відносин у сфері фізичної культури і спорту», подану на
здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю**

081«Право»

Актуальність теми дослідження. Актуальність дослідження адміністративно-правового регулювання відносин у сфері фізичної культури і спорту зумовлена системним значенням цієї сфери для формування здоров'я нації, підготовки резерву обороноздатності держави та утвердження міжнародного авторитету України у світовому спортивному русі. В умовах повномасштабної збройної агресії РФ проти України, руйнування спортивної інфраструктури, вимушеного переміщення спортсменів і тренерів та водночас необхідності військово-прикладної фізичної підготовки громадян роль ефективного адміністративно-правового механізму управління фізичною культурою і спортом суттєво зростає. Водночас, як переконливо обґрунтовано в дисертаційному дослідженні, чинне законодавство України у цій сфері характеризується фрагментарністю, відсутністю кодифікованого акта, наявністю колізій між нормами різної юридичної сили, невизначеністю правового статусу окремих суб'єктів (зокрема Національного

антидопінгового центру), а також недостатньою узгодженістю з міжнародними та європейськими стандартами, включно з вимогами Всесвітнього антидопінгового кодексу, Конвенції Ради Європи проти маніпулювання спортивними змаганнями та актів Європейського Союзу. Додаткової актуальності дослідженню надає розроблення проєкту Закону України «Про спорт» (реєстр. № 15169 від 13 квітня 2026 року), що потребує наукового супроводу та юридико-технічного опрацювання, а також необхідність адаптації галузевого регулювання до реалій воєнного і повоєнного періоду.

Дисертація О.О. Живиці «Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері фізичної культури і спорту», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», є комплексним теоретико-прикладним дослідженням, що поєднує загальнотеоретичний, порівняльно-правовий та практично зорієнтований підходи до вивчення адміністративно-правового регулювання фізкультурно-спортивної сфери.

Дисертаційне дослідження виконано на кафедрі національного, міжнародного права та правоохоронної діяльності факультету бізнесу і права Херсонського державного університету в межах цільової комплексної програми «Теоретичні та практичні проблеми розвитку окремих галузей права» (номер державної реєстрації 0124U002381); тема дисертації затверджена вченою радою Херсонського державного університету 28 листопада 2022 року (протокол № 5), що свідчить про системний характер дослідження та його включеність у загальну наукову тематику кафедри.

Для розв'язання поставлених завдань автором застосовано належно обґрунтований методологічний інструментарій: діалектичний метод, методи аналізу та синтезу, формально-юридичний, системно-структурний, порівняльно-правовий, статистичний, логіко-семантичний методи та метод моделювання. Обраний методологічний апарат відповідає меті й завданням дослідження та забезпечує його цілісність і всебічність.

Нормативну основу роботи склали Конституція України, міжнародні договори у сфері фізичної культури та спорту (Антидопінгова конвенція Ради Європи 1989 р., Конвенція Ради Європи проти маніпулювання спортивними змаганнями 2014 р., Міжнародна конвенція ЮНЕСКО про боротьбу з допінгом у спорті 2005 р., конвенції ООН про права дитини та про права осіб з інвалідністю, Конвенція ООН проти корупції, Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом), закони України «Про фізичну культуру і спорт», «Про антидопінгову діяльність у спорті», «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань», Кодекс України про адміністративні правопорушення, Бюджетний кодекс України, а також акти міжнародних спортивних організацій – Олімпійська хартія МОК, Всесвітній антидопінговий кодекс ВАДА, Дисциплінарний регламент УЄФА, Кодекс спортивного арбітражу CAS. Емпіричну основу дослідження утворюють офіційні звітні матеріали Міністерства молоді та спорту України, Рахункової палати України, Національного антидопінгового центру України, рішення Спортивного арбітражного суду (зокрема у справах Semenya v. IAAF, Jack v. Sport Integrity Australia, ВАДА проти РУСАДА), аналітичні матеріали Управління ООН з наркотиків і злочинності, а також статистичні дані щодо стану спортивної інфраструктури, внутрішнього переміщення населення та зарубіжного досвіду (зокрема Республіки Польща). Така багатоаспектна джерельна база забезпечує достатню обґрунтованість і достовірність сформульованих у дисертації положень і висновків.

Наукова новизна отриманих результатів. Дисертація О.О. Живиці є одним із перших в Україні комплексних адміністративно-правових досліджень, присвячених регулюванню відносин у сфері фізичної культури і спорту як цілісної системи. Уперше сформульовано авторське визначення адміністративно-правового регулювання відносин у цій сфері як самостійного напрямку публічного адміністрування, що поєднує державне

управління та спортивне самоврядування; здійснено комплексний аналіз нормативно-правового забезпечення досліджуваної сфери як чотирирівневої ієрархічної системи (конституційний, законодавчий, підзаконний та міжнародно-правовий рівні) з виокремленням восьми змістовних напрямів такого забезпечення; запропоновано авторську чотириелементну класифікацію принципів адміністративно-правового регулювання, у межах якої обґрунтовано самостійне місце принципів *lex sportiva* як окремої групи, що забезпечує баланс між державним управлінням і саморегуляцією спортивних організацій; розроблено комплексний підхід до системи суб'єктів досліджуваних відносин та визначено функціональні особливості адміністративної відповідальності у сфері фізичної культури і спорту.

Заслуговує на увагу авторське обґрунтування необхідності переорієнтації адміністративно-правового регулювання з управлінсько-організаційної парадигми на людиноцентричну концепцію, а також системний виклад проявів принципу гуманізму в цій сфері (захист права дитини на безпеку у спортивній діяльності, гендерна рівність, гуманні обмеження у визнанні видів спорту). Практичну цінність має здійснена автором систематизація зарубіжних моделей публічного адміністрування фізичною культурою і спортом (централізованої, децентралізованої, змішаної, скандинавської та реформованої євроінтеграційної) з обґрунтуванням доцільності адаптації реформованої польської моделі для України. Новизною відзначається й аналіз впливу воєнного стану на досліджувану сферу, зокрема щодо адміністративно-правового супроводу відновлення спортивної інфраструктури, реабілітації ветеранів засобами спорту та реінтеграції внутрішньо переміщених спортсменів.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані в дисертації висновки та пропозиції мають виразну прикладну спрямованість. Автором обґрунтовано доцільність прийняття Спортивного кодексу України як єдиного кодифікованого галузевого акта, запропоновано доповнити Закон

України «Про фізичну культуру і спорт» статтею «Права професійних спортсменів» із закріпленням вичерпного переліку їх прав, доповнити Кодекс України про адміністративні правопорушення спеціальними складами правопорушень у досліджуваній сфері, надати Національному антидопінговому центру статус незалежного адміністративного органу, а також запровадити інститути спортивного омбудсмена та постійно діючого спортивного третейського суду. Окремої уваги заслуговують пропозиції щодо інституційного розмежування функцій формування та реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту та запровадження постійно діючого міжвідомчого координаційного механізму.

Практичне значення результатів дослідження підтверджується актами впровадження: в адвокатській практиці (акт впровадження Адвокатської компанії «ВАШЕ ПРАВО» від 18.05.2025), в освітньому процесі (акт впровадження Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» від 19.06.2026) та в діяльності громадської спортивної організації (акт впровадження ГО «Київська асоціація пляжного футболу» від 12.06.2026), що свідчить про апробацію результатів дослідження в різних сферах практичної діяльності.

Оцінка структури, змісту та завершеності дисертації. Дисертаційна робота логічно структурована та повністю відповідає меті, завданням, об'єкту й предмету дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які включають вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (161 найменування) та додатків.

У першому розділі «Теоретико-правові засади адміністративно-правового регулювання відносин у сфері фізичної культури та спорту» автор досліджує суспільні відносини у цій сфері як предмет адміністративно-правового регулювання, характеризує систему їх нормативно-правового забезпечення в Україні, а також розкриває систему принципів такого регулювання.

Другий розділ «Механізм адміністративно-правового регулювання відносин у сфері фізичної культури та спорту» присвячено характеристиці суб'єктів досліджуваних відносин, аналізу форм і методів адміністративно-правового регулювання, а також дослідженню адміністративної відповідальності у сфері фізичної культури та спорту як елемента відповідного механізму.

У третьому розділі «Напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання відносин у сфері фізичної культури та спорту» здійснено узагальнення міжнародних стандартів і зарубіжних моделей публічного адміністрування досліджуваної сфери та сформульовано комплекс пропозицій щодо вдосконалення відповідного механізму й визначено стратегічні напрями розвитку сфери в Україні.

Оформлення дисертації відповідає встановленим вимогам, робота викладена грамотною українською мовою в науковому стилі. Основні наукові результати дослідження відображено у 5 наукових публікаціях автора: 3 статтях у наукових фахових виданнях України (категорія Б) та 2 доповідях на міжнародних науково-практичних конференціях. Кількість і якість публікацій відповідають встановленим вимогам, а їх зміст узгоджується з основними положеннями дисертації.

Аналіз тексту дисертації та наукових публікацій автора не виявив ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації чи фальсифікації даних. Дисертант належним чином посилається на джерела при використанні ідей, положень і результатів інших дослідників, зокрема праць вітчизняних фахівців адміністративного права.

Дискусійні положення та зауваження. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, вважаю за доцільне висловити такі зауваження:

1. Здійснивши аналіз зарубіжних моделей публічного адміністрування у сфері фізичної культури і спорту (централізованої, децентралізованої, змішаної, скандинавської та реформованої євроінтеграційної), автор

обґрунтовує доцільність адаптації реформованої польської моделі для України, однак не завжди достатньо конкретизує послідовність і пріоритетність запровадження окремих її елементів (клубоцентричної організації спорту, спеціальних фондів фінансування інфраструктури) з урахуванням наявних ресурсних та кадрових обмежень в умовах воєнного стану. Визначення етапності реалізації запропонованих новацій підвищило б практичну реалізованість висновків дисертації.

2. У третьому розділі дисертант обґрунтовує доцільність запровадження низки нових інституційних механізмів захисту прав учасників спортивних відносин – спортивного омбудсмена, постійно діючого спортивного третейського суду, а також надання Національному антидопінговому центру статусу незалежного адміністративного органу. Водночас співвідношення компетенції цих новостворюваних інститутів між собою та з наявними механізмами вирішення спортивних спорів (зокрема діяльністю Спортивного арбітражного суду (CAS) і дисциплінарними органами спортивних федерацій) розкрито не досить повно. Уточнення механізму розмежування їх повноважень посилює б практичну придатність запропонованої моделі.

3. Дисертант слушно звертає увагу на конкуренцію адміністративної та спортивної (дисциплінарної) відповідальності і пов'язану з цим проблему застосування принципу *non bis in idem* у спортивних правовідносинах (підрозд. 2.3). Разом з тим у роботі не повністю розкрито, яким чином пропонується доповнення Кодексу України про адміністративні правопорушення спеціальними складами правопорушень у сфері фізичної культури і спорту узгоджуватиметься з уже наявними дисциплінарними санкціями спортивних федерацій, що дало б змогу уникнути потенційного подвійного притягнення до відповідальності за одне й те саме порушення.

Наведені зауваження мають переважно дискусійний характер, не є принциповими та не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної

роботи, а можуть слугувати предметом обговорення під час публічного захисту.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.
Дисертаційне дослідження Олега Олександровича Живиці на тему «Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері фізичної культури і спорту», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», є самостійною, завершеною та цілісною науковою працею, виконаною на належному науковому рівні. Тема дослідження є актуальною, отримані результати характеризуються науковою новизною, обґрунтованістю та практичним значенням.

Дисертація відповідає вимогам, передбаченим чинним законодавством України, зокрема Порядку підготовки здобувачів ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затверджену постановою Кабінету Міністрів України, та Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України.

Автор дисертації, Живиця Олег Олександрович, на підставі результатів публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

Рецензент,

завідувачка кафедри національного, міжнародного права та правоохоронної діяльності, доцент кафедри національного, міжнародного права та правоохоронної діяльності, кандидат юридичних наук, доцент

Аліна ГАВЛОВСЬКА